

Kurkgranulaat oogt natuurlijker, koelt het veld en zou tevens milieuvriendelijker zijn dan SBR-granulaat.

Is kurk het nieuwe SBR?

Als we niet opletten, volgt kurk dezelfde route als SBR

De commotie omtrent SBR-granulaat heeft het instrooigranulaat kurk definitief op de kaart gezet. Eind 2016 kwam kurk eigenlijk als enige boven-drijven als een-op-eenalternatief voor SBR-granulaat. Maar als we niet oppassen, herhaalt de discussie zich straks en wordt ook kurk fijngemalen tussen de meningen van de straat.

Auteur: Guy Oldenkotte

De rol en instrooihoogte van kurk en SBR-granulaat in een kunstgrasvoetbalveld zijn nagenoeg identiek en ook qua prijs is er niet zo veel verschil. De toekomstlijnen die veel kenners uit de kunstgraswereld trekken wat betreft de toepassing van deze instrooigranulaten, vertoont eveneens grote overeenkomsten: ze zijn allebei kaarsrecht... Alleen gaat die van SBR naar beneden en die van kurk naar boven. Ondanks de conclusie van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) dat de ongewenste stoffen in SBR-granulaat geen reden tot zorg bieden vanwege de lage

Kurk lijkt hoge ogen te gaan gooien als vervanger van SBR

concentraties, lijkt de toon inmiddels gezet. Voor de uitgesproken leek hangt aan SBR-granulaat een luchtje, dat zelfs een forse regenbui niet zal kunnen wegspoelen. Mochten er nog gemeenten zijn die nog nooit over alternatieven hebben nagedacht, dan zal dat de komende maanden zeker veranderen. Kurk lijkt hoge ogen te gaan gooien als vervanger van SBR en bijna heel voetbalminnend Nederland praat lyrisch over dit granu-

laat. Omdat het dezelfde laagdikte heeft als SBR, kan het vrij eenvoudig worden toegepast in de huidige systemen die gebouwd zijn of aangeboden worden met SBR. Maar het enthousiasme voor kurk wordt niet door iedereen gedeeld. 'Ik ben sceptisch, maar wil ook niet direct mijn voorkeur voor of weerstand tegen een bepaald granulaat uitspreken. Daarvoor heb ik nog te weinig ervaring met kurk als granulaat', zegt Gerrit de Koe, adviseur Sport & Cultuurtechniek bij de gemeente Amsterdam. 'Wij hebben vorig jaar het eerste kunstgrasveld in gebruik genomen dat is ingestrooid met kurkgranulaat. Kort na de oplevering kreeg het veld een gigantische hoosbui te verwerken en zagen we hoe het kurk begon te drijven.' De Koe is echter gepokt en gemazeld genoeg om te weten dat ook kurk zich moet zetten. 'Ik denk dat dit ook met andere granulaten was gebeurd, maar toch zette het ons aan het denken. Kurk is voor ons relatief nieuw en het roept vele vragen op. Zo vraag ik me af of het geen resten van bestrijdingsmiddelen bevat die bij het onderhoud van de kurkbomen zijn gebruikt, en of er door het afbranden van de kurkbomen geen paks in het kurk zijn achtergebleven.' De Koe wil niet alleen rekening houden met de eigenschappen die direct van invloed zijn op de kwaliteit van kunstgrasvoetbalvelden en de gebruikers, maar ook met de bijkomende milieuaspecten. 'Ik vraag me af wat de ecologische footprint van kurk is en wat het doet

als het gaat om CO2 en CO2-reductie. En wat zegt een keurmerk nu eigenlijk over kurk?' De Koe is, zoals hij zegt, op zoek naar keiharde bewijzen. 'Ik wil straks niet hetzelfde geëikel hebben met kurk als nu met SBR-granulaat.'

Kurk is veilig

De Koe is niet de enige die zijn bedenkingen uit over kurk als instrooigranulaat. Ook Rob Heusinkveld van Fieldturf Benelux plaatste eind vorig jaar vraagtekens. Volgens hem kan ook kurkgranulaat stoffen bevatten waaraan men liever niet wordt blootgesteld. Heusinkveld noemde chloor als voorbeeld. Bij de gemeente Den Haag hebben ze echter hun eigen methode bedacht om er zeker van te zijn dat ze 'schoon' kurkgranulaat ontvangen van hun leverancier, zo zegt projectmanager Roy Roijackers op de afdeling Bouw & Techniek in Den Haag. 'Na vier jaar ervaring met diverse kurk-pilotvelden hebben we in 2016 besloten om voortaan alleen nog kunstgrasvoetbalvelden aan te laten leggen die ingestrooid zijn met kurk. Wij eisen van onze leveranciers dat het kurk zowel tijdens de groei van de kurkboom als na de oogst onbehandeld is.' Die eisen zijn relatief eenvoudig te stellen. 'Het meeste kurk komt uit Portugal en is afkomstig van commerciële kurkplantages, of van kurkplantages die door het Wereldnatuurfonds zijn gecertificeerd en waar kurk op natuurlijke wijze groeit', zegt Rob Kies van Kies Kurk. Met bijna

8 min. leestijd

170 jaar ervaring in kurk, heeft het familiebedrijf uit Bergen op Zoom kennis over de achtergrond en karakteristieken van dit instrooigranulaat die teruggaat tot ver voor de introductie van derdegeneratie-kunstgrasvelden. 'Voordat kurk op de markt wordt gebracht, wordt het eerst gekookt tot bijna 100 graden Celsius. Uiteindelijk blijft de markt voor wijnkurken de belangrijkste markt. Daar wil men geen risico nemen en dus wordt er alles aan gedaan om kurk schoon en vrij van allerlei stoffen te houden.'

Kurk uit de fles

Kies verwijst terloops naar de markt voor stoppen voor wijnflessen als de grootste afzetmarkt voor kurk. Daarbij legt hij de vinger meteen op de zere plek die SBR bijna de das om had gedaan en die ook bij kurk voor problemen zal zorgen, als men niet oppast. De 'Neus' van uitgeverij NWST kon het niet laten en stak dus onlangs zijn neus wederom in andermans zaken. Of het professionele nieuwsgierigheid was of een onbewust verlangen naar een goed glas wijn, laat hij in het midden. Feit is wel dat er bij een bezoek aan een kunstgrasvoetbalveld in aanleg kurkgranulaat werd waargenomen dat duidelijk afkomstig was van vermalen wijnkurken. Zowel de oorsprong als de homogeniteit van het granulaat kon niet worden aangetoond. 'Gerecycled granulaat moet je niet willen. Elke wijnkurk heeft zijn eigen dichtheid en is dus anders', waarschuwt Rob Kies. 'Het kurk kan ook restanten bevatten van het polyurethaan dat gebruikt is om de wijnkurk te lijmen. Ook zouden er stukjes aluminium in kunnen voorkomen, waarmee de fles is geseald. Kortom: wanneer men gerecyclede kurk accepteert, dan weet men niet wat men krijgt.' De uitzending van televisieprogramma Zembla toonde vorig jaar nog eens pijnlijk aan wat de consequenties kunnen zijn als men zomaar akkoord gaat met een granulaat van gerecycled materiaal. In die uitzending liet

Zembla omwonenden van een kunstgrasvoetbalveld in Hendrik Ido Ambacht aan het woord. Dat veld bleek in 2010 te zijn ingestrooid met SBR-granulaat, waartussen granulaat van vermalen buizen uit de petrochemische industrie was opgenomen. De gevolgen lieten zich raden. Sindsdien zijn de regels voor de kwaliteit van granulaten wat aangescherpt. Desondanks wordt bij de verplichte laboratoriumonderzoeken en veldentesten de

Het gehalte is in kurk echter bijzonder laag, zeker lager dan in SBR-granulaat

samenstelling van het granulaat nauwelijks bekeken. Voor producten die vervaardigd zijn uit duizenden of miljoenen afgedankte producten blijft het moeilijk de materiaalkwaliteit te garanderen.

Vraag om monsters

Rob Kies adviseert kopers van kurkgranulaat altijd om hun verkoper eerst om een gecertificeerd proefmonster te vragen. 'Het is erg lastig om optisch te bepalen wat nu precies goed kurk is. Een eerste weggever is echter de kleur van het kurk. Kurk dat donker van kleur is en hard aanvoelt, is eigenlijk al op weg om hout te worden. Dat is niet geschikt voor toepassing op een kunstgrasvoetbalveld.' Technische specificaties en kwaliteitsrapporten kunnen als aanvullend bewijs dienen voor de kwaliteit van het kurkgranulaat. Ook Walter Wieten van Fiberplast adviseert kopers eerst om bewijzen van erkende instituten te vragen. 'Er zijn vele vormen van kurk, zoals

industriële kurk en kurk dat wordt gebruikt onder vloerbedekking. Maar er bestaat momenteel geen keurmerk voor kurk. Ik vraag me ook af of dat iets zal toevoegen. Het geeft namelijk een vals gevoel van veiligheid.' Fiberplast is dit jaar eveneens begonnen met het leveren van kurk voor kunstgrasvoetbalvelden. 'Het is puur toeval dat dit samenvalt met de commotie omtrent SBR-granulaat en dat dit een boost kan betekenen voor kurkgranulaat. Wij besloten medio 2016 om kurk in ons assortiment op te nemen, omdat wij op zoek waren naar een pak-arm of pakvrij instrooigranulaat dat een betaalbaar alternatief was voor andere instrooigranulaten voor kunstgrasvoetbalvelden.' Paks zijn polycyclische aromatische koolwaterstoffen, stoffen die aan de basis lagen van de commotie rond SBR-granulaat. Critici waren van mening dat de paks die vrijkwamen uit dat granulaat een gevaar vormden voor de volksgezondheid. Heeft Fiberplast in kurk nu zijn pakvrije granulaat gevonden? 'Niet direct', stelt Wieten na enig aarzelen. 'Paks komen van nature in heel veel producten voor en kunnen dus ook in kurkgranulaat aanwezig zijn. Het gehalte is in kurk echter bijzonder laag, zeker lager dan in SBR-granulaat. Maar wil men zekerheid, dan moet men de leverancier vragen certificaten te overleggen die dit bewijzen. Indien nodig kunnen deze ook aantonen of het kurkgranulaat bijvoorbeeld wel of geen pesticiden bevat.'

Door de kurkbomen het bos zien

Met zijn opmerking dat er geen keurmerk bestaat voor kurk, haalt Wieten een probleem aan dat ook Rob Heusinkveld van Fieldturf Benelux vorig jaar uitsprak toen alle alternatieven voor SBR-granulaat ter sprake kwamen. 'Er is geen eenduidig idee over de eisen waaraan granulaat moet voldoen met betrekking tot de gezondheid of bijvoorbeeld slijtage. Dat maakt het lastig om alternatieven te overwegen.' Dat is inmiddels opgepikt. 'We werken momenteel met de werkgroep Kunstgras aan een

Gerrit de Koe

Roy Roijackers

DE KURKPROEFTUIN VAN NEDERLAND

Roy Roijackers van de gemeente Den Haag noemt Den Haag 'de kurkproeftuin van Nederland'. Nadat in 2007 al besloten was om niet langer velden met SBR aan te leggen, ging in 2016 de kurk ook voor de alternatieve granulaten definitief in de fles. Sinds 2012 experimenteert men in Den Haag veelzijdig met kurk. 'EDPM beviel ons eenvoudigweg niet en wij hadden vraagtekens bij de duurzaamheid van TPE. Ook wilden we graag terug naar 60 mm-constructies, vanwege het veelzijdig schuiven en plooiën van de te lichte 40 mm-constructies. Bij 60 mm-constructies is de keuze qua infillmaterialen beperkt, zeker als je SBR uitsluit. Eigenlijk blijft er dan alleen kurk over als alternatief.' Roijackers is op grond van de opgedane ervaringen tevreden over kurk als granulaat, maar we weten natuurlijk nog niet hoe het kurk zich na een jaar of tien zal

houden. 'Veel van onze kunstgrasvoetbalvelden worden veelzijdig gebruikt voor nevenactiviteiten, bijvoorbeeld door scholen en voor school-sporten. De velden doorstaan dat gebruik goed en wij hebben geconcludeerd dat we bij het kurk jaarlijks veel minder hoeven aan te vullen dan bij de andere granulaten het geval was.' Roijackers is tot de conclusie gekomen dat kurk misschien wel een een-op-eenvervanger van SBR kan zijn. 'We hebben gemerkt dat kurk, in tegenstelling tot kunststof- en rubber-infillmaterialen, niet meteen na aanleg inklinkt. Met kurk is het niet nodig het veld na het eerste jaar met grote hoeveelheden aan te vullen. Het oudste veld is bijna vijf jaar oud en hoeft nu pas voor het eerst aangevuld te worden met een laagje kurk. In plaats van 20 mm vrije pool hebben onze velden maar 15 mm, juist omdat we extra kurk aanbrengen op het veld. Die extra toevoeging geeft de vezels meer steun en er treedt minder slijtage op.' Den Haag

heeft de ambitie om kunstgrasvoetbalvelden in twaalf jaar af te schrijven. 'Wij verwachten dat de velden de eerste zes jaar voldoen aan de eisen van FIFA Quality (het voormalige FIFA One Star) en de laatste zes jaar aan de eisen van de KNVB-gebruiksnorm.' Het veld in het Kyocera-stadion van Ado Den Haag staat daar los van. 'Kurkgranulaat is duurder dan SBR-granulaat, maar niet duurder dan TPE of EPDM. Ook hoeven we er jaarlijks dus minder van bij te vullen. Bovendien helpt het bij het afkoelen van het kunstgrasveld en is het milieuvriendelijker.' De gemeente Den Haag eist dat het kurk van natuurlijke oorsprong en onbewerkt is en stelt tevens eisen aan het soortelijk gewicht van het materiaal. 'Bovendien eisen we een proefmonster van het kurk bij aanbesteding. Zo proberen we het goede van het minder goede kurk te scheiden.'

Rob Heusinkveld

Arthur Bink

norm waaraan we de voorwaarden voor instrooi-granulaat voor kunstgras kunnen ophangen', zegt Arthur Bink van LMB Sports. 'Zoals het er nu naar uitziet, zullen de geijkte punten getest worden, zoals de grootte en samenstelling van de korrel, de vorm, kleur, brandbaarheid, deformatie bij belasting en de slijtvastheid.' Volgens Bink is het door de grote verschillen tussen kurkeiken lastig om tot een goede norm te komen. Rob Kies heeft daar echter wel ideeën over. 'Wij hebben samen met de KNVB verschillende types kurkgranulaat getest. Daarbij zijn we tot de conclusie gekomen dat granulaat van 1,2 mm met een soortelijk gewicht van 190 kg/kuub het beste is.' Kies wijst erop dat veel aanbieders kurk-instrooi-granulaat aanbieden met afmetingen van tussen de 0,5 en 2 mm. 'Vaak is het probleem daarbij dat 8 tot 10% van dat granulaat aan de onderkant zit qua afmetingen: ergens tussen de 0 en 0,5 mm. Dat is in feite stof. Een kunstgrasveld heeft al gauw zo'n 35 tot 40 ton kurkgranulaat nodig. Als daar 3.000 tot 4.500 kg stof tussen zit, dan waait dat weg of kan het leiden tot verstopping van de afvoergaatjes in de backing.'

De industrie werkt dus aan een norm voor kurk-instrooi-granulaat, maar de focus blijft op de eigenschappen en performance van het materiaal. Vaststelling van de milieutechnische of gezondheidstechnische aspecten is er niet bij. Gemeenten die niet nogmaals willen verzuipen in een discussie over de veiligheid en kwaliteit van derdegeneratie-kunstgrasvelden, doen er dus verstandig aan niet dezelfde fout te maken als bij SBR. Alleen leveranciers die alles kunnen aantonen omtrent de kwaliteit van het materiaal en daar certificaten voor kunnen overleggen, blijven uiteindelijk over.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6438